

Kulttuuri kehityspolitiikassa

Kulttuurin toimialat kestävän kehityksen politiikassa

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:5

Kulttuuri kehityspolitiikassa

Kulttuurin toimialat kestävän kehityksen politiikassa

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:5

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto / *Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen*
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut>

ISBN 978-952-485-928-8 (PDF)
ISSN-L 1799-0327
ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/
Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2010:5

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Julkaisun päivämäärä
16.8.2010

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoasiainministeriön epävirallinen työryhmä, Yksikön päällikkö Pertti Anttinen (UM), Johtaja Jukka Liedes (OKM)	Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä		
	Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö ja ulkoasiainministeriö		
	Toimielimen asettamispvm 10.8.2007		
	Dnro		
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Kulttuuri kehityspolitiikassa; Kulttuurin toimialat kestävän kehityksen politiikassa			
Julkaisun osat Muistio + liite			
Tiivistelmä <p>Kulttuuri-toimialoihin liittyvän kehitysyhteistyön tarkoituksena on vahvistaa yhteistyömaiden kulttuurisektoria ja -kapasiteettia, edistää aktiivista yhteiskunnallista osallistumista sekä taloudellista kehitystä. Tällä työllä on selkeät yhtymäkohtansa myös ihmisoi-keuksien ja demokratian edistämiseen, kulttuurienvälisen ymmärryksen lisäämiseen sekä hyvään hallintoon. Kulttuurinen vapaus ja moninaisuus ovat myös itsenäisiä kehitystavoitteita.</p> <p>Kulttuurisesti kestävä kehitys perustuu ihmisten ilmaisunvapauteen ja luovuuteen ja se edistää kulttuurien moninaisuuden säilymistä ja kehittymistä sukupolvesta toiseen. Kulttuurinen kestävyys edellyttää, että kehitys on sopusoinnussa yhteisön kulttuurin ja arvojen kanssa. Kulttuurisesti kestävä kehitys on rakennuttava kunkin kansan omalle kulttuuriperinnölle ja arvomaailmalle, jotta sillä olisi edellytykset jatkaa ja kehittyä. Kulutuksen rajat, kulttuurisesti kestävä kehitys ja maailmanlaajuinen oikeudenmukai- nen varallisuuden jako ovat kestävän kehityksen ajatukselle perustuvan paradigman aineksia.</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoasiainministeriön epävirallisen työryhmän muistio pyrkii tarjoamaan elementtejä kult- tuurin ja kehityksen tematiikan sisällöiksi. Muistioon on kirjattu näkemyksiä ja tavoitteita kulttuurin asemasta ja mahdollisuuksista kehitysyhteistyössä ja –politiikassa yleensä sekä erityisesti Suomen kulttuurisektorin vahvuuksien ja valmiuksien hyödyntämisen näkökulmasta. Näitä ovat mm. kirjastosektori, viestintäala, luovat toimialat, henkisen omaisuuden järjestelmä, tietoyhteiskunta tutkimus sekä kulttuurien välinen vuorovaikutus osana julkisuusdiplomatiaa.</p> <p>Asiakirjassa tarkastellaan myös Euroopan unionin kehityspolitiikkaa ja -panostusta kulttuurin näkökulmasta ja käsitellä Suomen painotuksia kansainvälisissä järjestöissä, erityisesti Unescossa ja WIPOssa. Laajentuva globalisaatio ja monikulttuurisuus luovat ennennäkemättömiä edellytyksiä kulttuurienvälisen vaihdannan vahvistamiselle, mutta merkitsee myös haastetta kulttuuriselle mo- ninaisuudelle, etenkin rikkaiden ja köyhien maiden välillä. Unescon kulttuuri-ilmaisujen moninaisuutta koskevalla sopimuksella on tärkeä asema tässä yhteydessä.</p> <p>Muistio edistää omalta osaltaan hallinnonalojen ja ministeriöiden yhteistyötä vaikuttavan kehityspolitiikan varmistamiseksi ja siinä tehdään ehdotuksia yhteistyön ja rakenteiden kehittämiseksi kulttuuripolitiikan näkö-kulmasta. Kyseessä ei ole varsinainen toimintaohjelma tai linjaus, sen sijaan muistio antaa yleisiä suuntaviivo-ja tulevalle toiminnalle ja avaa näkökulmia yhteistyön pohjaksi.</p>			
Avainsanat kulttuuri, kehitysyhteistyö, kestävä kehitys			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:5	ISSN 1799-0335 (PDF) -L 1799-0327	ISBN 978-952-485-928-8 (PDF)	
Kokonaissivumäärä 30	Kieli suomi	Hinta -	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja		Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum
16.8.2010

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Undervisnings- och kulturministeriets och Utrikesministeriets inofficiella arbetsgrupp, enhetschef Pertti Anttinen (UM), direktör Jukka Liedes (UKM)	Typ av publication Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
	Uppdragsgivare Undervisnings- och kulturministeriet	
	Datum för tillsättande av 10.8.2007	Dnro
Publikation (även den finska titeln) Kulturen i utvecklingspolitiken; Kultursektorerna i politiken för en hållbar utveckling (Kulttuuri kehityspolitiikassa; Kulttuurin toimialat kestäväen kehityksen politiikassa)		
Publikationens delar Promemoria samt bilagor		
Sammandrag Syftet med utvecklingssamarbetet inom kultursektorerna är att stärka samarbetsländernas kultursektor och -kapacitet och att främja ett aktivt, samhälleligt deltagande och en ekonomisk utveckling. Detta arbete har också en klar anknytning till främjandet av mänskliga rättigheter och demokrati, ökandet av den interkulturella förståelsen samt en god förvaltning. Kulturell frihet och mångfald är också självständiga utvecklingsmål. En kulturellt hållbar utveckling grundar sig på människans yttrandefrihet och kreativitet och främjar bevarandet och utvecklingen av den kulturella mångfalden från generation till generation. Förutsättningen för en kulturell hållbarhet är att utvecklingen står i samklang med samfundets kultur och värderingar. En kulturellt hållbar utveckling ska bygga på varje folks eget kulturarv och egna värderingar för att ha förutsättningar för att fortgå och framskrida. En begränsning av konsumtionen, en kulturellt hållbar utveckling och en rättvis fördelning av tillgångarna globalt sett utgör grunderna för idén om en hållbar utveckling. Syftet med den promemoria som Undervisnings- och kulturministeriets och Utrikesministeriets inofficiella arbetsgrupp har utarbetat är att erbjuda innehållselement i tematiken för kultur och utveckling. Promemorian inkluderar insikter och mål som hänför sig till kulturens ställning och möjligheter i utvecklingssamarbetet och -politiken i allmänhet samt i synnerhet med tanke på hur den finländska kultursektorns styrkor och färdigheter kan utnyttjas. Till dessa hör bland annat bibliotekssektorn, kommunikationsbranschen, de kreativa branscherna, systemet för immateriell egendom, informationssamhällsforskningen samt växelverkan mellan kulturerna som en del av den offentliga diplomatin. I dokumentet granskar man också Europeiska unionens utvecklingspolitik och -insatser ur kulturellt perspektiv och behandlar Finlands prioriterade områden inom internationella organisationer, speciellt inom Unesco och WIPO. Globaliseringen och kulturrikedomen skapar aldrig tidigare skådade möjligheter att stärka det interkulturella utbytet, men utgör också utmaningar för den kulturella mångfalden, speciellt mellan rika och fattiga länder. Unescokonventionen om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar innehar en viktig roll i detta. Promemorian främjar samarbetet mellan förvaltningsgrenarna och ministerierna för att säkerställa en verkningfull utvecklingspolitik, och i promemorian ges förslag på hur samarbetet och strukturerna kan utvecklas ur kulturpolitikens perspektiv. Det är inte fråga om ett egentligt åtgärdsprogram eller officiella riktlinjer, utan promemorian ger allmänna riktlinjer för den kommande verksamheten och öppnar nya perspektiv som grund för samarbetet.		
Nyckelord kultur, utvecklingssamarbete, hållbar utveckling		
Övriga uppgifter		
Seriens namn och nummer Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2010:5	ISSN 1799-0335 (PDF) -L 1799-0327	ISBN 978-952-485-928-8 PDF
Sidoantal 30	Språk finska	Pris -
Distribution		Sekretessgrad offentlig
Förlag Undervisnings- och kulturministeriet		

Description

Publisher
Ministry of Education and Culture

Date of publication
16.8.2010

<p>Authors</p> <p>An unofficial working group of the Ministry of Education and Culture and the Ministry for Foreign Affairs, Head of Unit Pertti Anttinen (Ministry for Foreign Affairs), Director Jukka Liedes (Ministry of Education and Culture)</p>	<p>Type of publication Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland</p>	
	<p>Contracted by</p>	
	<p>Committee appointed on 10.8.2007</p>	<p>Dnro</p>
<p>Name of publication Culture and development policy; Cultural industries and sustainable development policy</p>		
<p>Parts of Publication Memorandum and appendices</p>		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of development co-operation in the field of culture is to strengthen the cultural sector and resources in partner countries and promote active social participation and economic development. This work is integrally linked with promoting human rights, improving intercultural understanding and good governance. Cultural freedom and diversity are also development targets in their own right.</p> <p>Culturally sustainable development is based on freedom of expression and creativity and it enhances the preservation and development of cultural diversity from one generation to the next. Cultural sustainability demands that development work be carried out in line with the culture and values of the community in question. Culturally sustainable development must be based on the cultural heritage and set of values of each individual nation, in order for it to have the capacity to continue to develop. Limits on consumption, culturally sustainable development and just global wealth distribution are fundamentals in the paradigm based on the principle of sustainable development.</p> <p>The present memorandum prepared by an unofficial working group of the Ministry of Education and Culture and the Ministry for Foreign Affairs suggests elements to be used as content for the theme of culture and development. The memorandum provides opinions and objectives on the role and potential of culture in development co-operation in general and more specifically from the perspective of capitalising on the strengths and resources of the Finnish cultural sector. These sectors include libraries, communications, creative industries, the system of intellectual property, research into the information society and intercultural interaction as part of public diplomacy.</p> <p>The document also discusses the European Union's development policy and investments from the perspective of culture and the foci of Finland's contribution to international organisations, particularly UNESCO and WIPO. The increasing reach of globalisation and multiculturalism is creating unprecedented opportunities for strengthening intercultural exchange, as well as new challenges for preserving cultural diversity, especially between rich and poor countries. The UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions plays a crucial role in this context.</p> <p>The memorandum serves to promote co-operation between administrative sectors and ministries in order to secure effective development policy and it proposes a number of measures to develop co-operation and structures from the perspective of cultural policy. The memorandum is not intended to serve as an action programme or policy; instead, its role is to suggest general guidelines for future actions and provide new perspectives for the basis of co-operation.</p>		
<p>Key words</p>		
<p>Other information</p>		
<p>Name and number of series Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland 2010:5</p>	<p>ISSN 1799-0335 (PDF) -L 1799-0327</p>	<p>ISBN 978-952-485-928-8 (PDF)</p>
<p>Number of pages</p>	<p>Language Finnish</p>	<p>Price -</p>
<p>Degree of confidentiality public</p>	<p>Published by Ministry of Education and Culture</p>	

Sisältö

Ulkoasiainministeriölle Opetus- ja kulttuuriministeriölle	7
Kulttuurin toimialat kestävän kehityksen politiikassa – tavoitteista toimintaan	9
Kulttuuri ja kehityspolitiikka – toimintaympäristö	9
Taustaa	9
Kulttuuri kehitysyhteistyössä	10
Kestävä kehitys	11
Demokratiakehitys ja kulttuuri-identiteetti	12
Kulttuuri ja kieli	13
Kulttuurien välinen dialogi - kriisien ennaltaehkäisy	13
Kehityspoliittinen johdonmukaisuus	14
Kulttuurin läpileikkaavuus	15
Keskeiset linjaukset ja strategiat Suomen tavoitteiden saavuttamiseksi	16
Ulkoasiainhallinnon YK-strategia ja valtioneuvoston kehityspoliittinen ohjelma	17
Kulttuuritoimialat kehityspolitiikassa	18
Kulttuuri Suomen monenkeskisessä yhteistyössä	18
Kulttuuritoimialat ja demokraattinen oikeus itseilmaisuuun	19
Kulttuuritoimialat ja vuoropuhelu konfliktien torjunnassa	20
Kehitys ja kauppa - kulttuuritoimialojen taloudelliset vaikutukset	20
Unescon kulttuuri-ilmainsujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskeva sopimus	21
WIPO:n kehitysagenda	22
EY – vuoden 2007 tiedonanto - Kulttuurin asema ulkosuhteissa	23
Pohjoismainen viitekehys	24
Kehitysrahoitus kulttuuritoimialalle	24
Mahdollisia jatkotoimia	25
Suuntaviivat	25
Monenkeskisen yhteistyön platformit	26
UNESCO	26
WIPO	27
Kahdenvälinen yhteistyö	28
Hallinnon kehittäminen ja yhteistyö	28
Liite: Yhteistyömuistio: Kulttuuri ja kehitys - Epävirallisen työryhmän perustaminen	29

Ulkoasiainministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoasiainministeriön välillä on keskusteltu kehityspolitiikasta ja kehitysyhteistyöhön liittyvästä yhteistyöstä pitkin 2000-lukua. Agendalla ovat olleet esillä myös kulttuurialan kehitysyhteistyöhön liittyvät asiat. Toukokuussa 2007 järjestetyn pohjoismaisen ”Reilu kulttuuri – kestävän kehityksen kulttuuri” –seminaarin jälkeen yhteistyötä on jatkettu kulttuuria ja kehitystä pohtineessa opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajien epävirallisessa työryhmässä. Työryhmän tarkoituksena on ollut:

1) muodostaa näkemys ja tavoitteet kulttuurin asemasta ja mahdollisuuksista kehitysyhteistyössä ja –politiikassa; muodostaa tarkoituksenmukaiset yhteiset rajaukset, painotukset ja erityiset kehittämiskohteet sekä näin myötävaikuttaa uuden Kehityspoliittisen ohjelman toteuttamiseen;

2) paneutua kulttuurinäkökohtien vaikutusten arviointiin kehityshankkeiden yhteydessä ja toimintamuotoja kehitettäessä; tämä sisältää kulttuurisen pääoman lähtötilanteen kartoituksen ja hyödyntämisen;

3) muodostaa suunnitelma siitä, miten Suomen kulttuurisektorin vahvuudet ja valmiudet hyödynnetään kehityspolitiikassa; kulttuuriperintöön liittyvä asiantuntemus; kirjastosektori; viestintäala; luovat toimialat; henkisen omaisuuden järjestelmä; tietoyhteiskunta; tutkimus; kulttuurien välinen vuorovaikutus osana julkisuusdiplomatiaa;

4) edistää hallinnonalojen ja ministeriöiden yhteistyötä vaikuttavan kehityspolitiikan varmistamiseksi; tehdä ehdotuksia yhteistyön ja rakenteiden kehittämiseksi, järjestää keskustelutilaisuuksia;

5) tarkastella Euroopan unionin kehityspolitiikkaa ja -panostusta kulttuurin näkökulmasta ja käsitellä Suomen painotuksia kansainvälisissä järjestöissä, erityisesti Unescossa. Työssä huomioitiin Unescon kulttuurista moninaisuutta edistävän sopimuksen toimeenpano sekä kulttuurienvälisen vuoropuhelun merkitys.

Opetus- ja kulttuuriministeriöstä työhön ovat osallistuneet neuvotteleva virkamies Hannele Seitsonen, johtaja Jukka Liedes, neuvotteleva virkamies Kimmo Aulake, kv. asiain johtaja Jaana Palojärvi, kulttuuriasianneuvos Zabrina Holmström sekä ylitarkastaja Laura Mäkelä. Ulkoasiainministeriöstä työhön ovat osallistuneet yksikön päällikkö Pertti Anttinen, ulkoasiainneuvos Anja-Riitta Ketokoski-Rexed, ulkoasiainsihteri Marja Rosvall sekä yksikön päällikkö Timo Heino. Työryhmää avusti vuonna 2007 projektitutkija Leena Marsio.

Työryhmän kokoonpano on ollut joustava ja kokouksiin on kutsuttu osallistumaan kulloinkin käsiteltävien kysymysten mukaan tarvittaessa muita ministeriöiden edustajia sekä erityisasiantuntijoita.

Epävirallisen työryhmän raportti pyrkii tarjoamaan elementtejä kulttuurin ja kehityksen tematiikan sisällöiksi. Kyseessä ei ole toimintaohjelma tai linjaus, eikä raportti ole kumpakaan osapuolta sitova. Ulkoasianministeriö voi harkita mahdollisia hanke-esityksiä osana normaalia määrärahasuunnittelua ja ottaen huomioon mm. kehitysyhteistyön määräraha-kehitys.

Helsingissä elokuun 16 päivänä 2010

Pertti Anttinen

Jukka Liedes

Kulttuurin toimialat kestävän kehityksen politiikassa – tavoitteista toimintaan

Kulttuuri ja kehityspolitiikka – toimintaympäristö

Taustaa

Kulttuuritoimialojen merkitys kehitysyhteistyössä on noussut kansainvälisillä kentillä yhä merkittävämpään asemaan. Maapallon yhteiskuntien monikulttuurisuus lisääntyy kiihtyvästi muuttoliikkeiden vuoksi. Jokainen kansakunta on nykyisin monella tavalla monikulttuurinen. Se edellyttää kulttuurikysymysten aikaisempaa parempaa ymmärtämistä ja huomioon ottamista sekä kehittyviin maihin kohdistuvissa kehityspoliittisissa toimissa että kehittyneiden maiden omissa kulttuuripolitiikoissa.

Suomessa taustatyötä opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoasiainministeriön kehityspolitiikkaan liittyvien toimien organisoimiseksi ja tehostamiseksi on tehty jo useamman vuosikymmenen ajan. Yhteisiä linjauksia ei ole laadittu ministeriöiden lähtökohdiltaan erilaisten kulttuurinäkemysten vuoksi: opetus- ja kulttuuriministeriössä on sovellettu historiallisesti ”kulttuuri” -sanon kapeampaa määrittelyä, kun taas ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyö ja kehityspolitiikka edellyttää sanon laajempaa yhteisöjen elämäntapaa ymmärtävää määrittelyä.

Opetusministeriön kansliapäällikkö Markku Linna ja ulkoasiainministeriön alivaltiosihteeri Pertti Majanen keskustelivat marraskuussa 2004 ministeriöiden kehityspolitiikasta ja kehitysyhteistyöhön liittyvästä yhteistyöstä. Agendalla olivat esillä myös kulttuurialan kehitysyhteistyöhön liittyvät asiat. Keskustelussa todettiin, että yhteistyölle tulisi löytää uusia toimintamalleja. Opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osastossa päätettiin käynnistää kulttuurin alojen kehitysyhteistyöhön liittyvä tiedonkeruu ja politiikan ja toiminnan kehittämiseen tähtäävä valmistelutyö. Keskusteluja näistä kysymyksistä jatkettiin opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteluun osallistuvien virkamiesten ja ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöjohdon välillä kokouksessa syksyllä 2005.

Toukokuussa 2007 opetusministeriön, ulkoasiainministeriön sekä Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen yhteistyössä järjestämä ”*Reilu kulttuuri – kestävän kehi-*

tyksen kulttuuri”-seminaari keräsi yhteen lähes 200 kehitysyhteistyön ja kulttuurialojen toimijaa ja virkamiestä Pohjoismaista sekä Afrikasta. Konferenssissa tuotiin esiin ja vertailtiin pohjoismaisia sovelluksia ja prosesseja kulttuuritoimialojen aseman voimistamiseksi kehitysyhteistyössä. Muissa Pohjoismaissa on asian osalta tehty jo merkittäviä satsauksia.

Konferenssin jälkimainingeissa kulttuurin ja sen toimialojen aseman edistämiseksi kehitysyhteistyössä ja politiikassa perustettiin elokuussa 2007 opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön yhteinen epävirallinen työryhmä, joka tekee tässä raportissa esityksensä jatko-toimenpiteiksi.

OECD-maiden yhdessä laatima Pariisiin julistus vuodelta 2005 vaatii rahoittajien antavan aikaisempaa laajempaa omistajuutta kehitysprosesseista kehittyville maille itselleen. Kestävän kehityksen – taloudellisen, luonnontaloudellisen ja yhteiskunnallisen – ohjelman tuloksellinen toteuttaminen tarvitsee myös kulttuurisesti kestävän kehityksen perustan.

Tämä opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoasiainministeriön yhteinen linjaus asettaa tavoitteeksi yhteiskunnallis-kulttuurisesti kestävän kehityksen määrittämisen sekä sanan laajassa että sen suppeammassa merkityksessä.

Kulttuuri kehitysyhteistyössä

- Kulttuuri on yksi kehityspoliittikan ja -yhteistyön perustekijöistä.
- Kulttuurisektorilla on selkeä yhteys demokratian edistämiseen ja köyhyyden vähentämiseen.

Valtioneuvoston kehityspoliittinen ohjelma vuodelta 2007 on kestävän ihmiskuntapoliittikan ohjelma. Poliitikkoja suunnittelevat, toimeenpanevat ja arvioivat ihmiset, joita ohjaavat moniin kansainvälisiin sopimuksiin kirjatut yhteiset maailmanlaajuiset tavoitteet sekä heidän omasta yhteiskunnastaan peräisin olevat kulttuuriset arvot ja toimintamallit.

Ohjelman mukaan taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kestävän kehityksen tulee hyödyttää erityisesti yhteiskuntien köyhimpiä väestöryhmiä ja alueita. Maaseudun kehityksen turvaaminen on yhteiskunnallisesti kestävän kehityksen kannalta erityisen tärkeää. Syrjäytymisuhan alaisena olevien väestönosien osallistumisen lisääminen turvaa kansanvaltaa.

Kehityksen ymmärtäminen laaja-alaisena yhteiskunnallisena, poliittisena ja taloudellisena muutoksena vaatii, että ihmiset itse tulevat tietoisiksi omista tiedoistaan, taidoistaan, arvoistaan ja maailmankuvistaan. Silloin he kykenevät myös tietoisesti muuttamaan yhteiskuntansa kehitystä edistäviä ja sitä hidastavia kulttuurisia ominaisuuksia.

Laajentuva globalisaatio ja monikulttuurisuus luovat ennennäkemättömiä edellytyksiä kulttuurienvälisen vaihdannan vahvistamiselle, mutta merkitsee myös haastetta kulttuuriselle moninaisuudelle, etenkin rikkaiden ja köyhien maiden välillä. Unescon kulttuurista monimuotoisuutta koskeva sopimus on tärkeä työväline tässä yhteydessä.

Kulttuuritoimialoihin liittyvän kehitysyhteistyön tarkoituksena on vahvistaa yhteistyömaiden kulttuurisektoria ja -kapasiteettia, edistää aktiivista yhteiskunnallista osallistumista sekä taloudellista kehitystä. Tällä työllä on selkeät yhtymäkohtansa myös ihmisoikeuksien edistämiseen, kulttuurienvälisen ymmärryksen lisäämiseen sekä hyvään hallintoon. Kulttuurinen vapaus ja moninaisuus ovat myös itsenäisiä kehitystavoitteita.

Kestävä kehitys

- Kulttuuri on yhteiskunnallis-kulttuurisen, taloudellisen ja luonnontaloudellisen kestävyiden voimavara¹.
- Yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys on rakennettava kunkin kansan omalle kulttuuriperinnölle ja arvomaailmalle.
- Kehitys on kestävä vain, jos kulttuurisesta ympäristöstä huolehditaan ja kulttuurista moninaisuutta kunnioitetaan.

Kulttuuri on yhteiskunnallisen, taloudellisen ja luonnontaloudellisen kestävyiden voimavara. Kun käytetään sanan laajaa määritystä, se nähdään ihmisten toimintaa ohjaavana ja perustelevana voimana. Siinä merkityksessä se on kehityspolitiikan ja -yhteistyön perustekijöitä. Kulttuurilla on merkitystä kehityspolitiikan tuloksellisuudelle, jossa vastaanottajien ja kumppanimaiden omistajuus korostuu. Kulttuurilla on laajasti ymmärrettyä keskeinen ja läpileikkaava rooli kehitysyhteistyön suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Hallituksen kehityspoliittinen ohjelma asettaa tavoitteekseen myös kaiken kehityksen luonnontaloudellisen kestävyiden. Tämä tavoite koskee yhtä lailla teollistuneita kuin kehittyviä maita. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää monenlaisia muutoksia erityisesti teollistuneiden maiden tuotantoa ja kulutusta määrittävissä kulttuuriarvoissa. Kulttuuripolitiikalle on asetettu näin haasteeksi osallistua kestävä ihmiskuntapolitiikan toteutukseen myös Suomessa.

Kulttuurisesti kestävä kehitys mahdollistaa ihmisten vapaan henkisen toiminnan, eettisen kasvun sekä kulttuurien moninaisuuden säilymisen ja kehittymisen sukupolvesta toiseen. Kulttuurinen kestävyys edellyttää, että kehitys on sopusoinnussa yhteisön kulttuurin ja arvojen kanssa. Kulttuurisesti kestävä kehitys on rakennettava kunkin kansan omalle kulttuuriperinnölle ja arvomaailmalle, jotta sillä olisi edellytykset jatkaa ja kehittyä.

Kestävä kehitys kulttuuri haastaa kehityspoliittisen ajattelun ja käytännön. Suomen kehitysyhteistyö on kasvanut teknisen avun, kasvun ja taloutta korostavan ajattelun kulttuurissa, ja luonnontaloudellisesti kestävä kehitys vaatimus asettaa sen kokonaan uuteen valoon. Tämä heijastuu kehityspoliittisessa ohjelmassa. Kulutuksen rajat, kulttuurisesti kestävä kehitys ja maailmanlaajuinen oikeudenmukainen varallisuuden jako ovat tämän uuden, kestävä kehitys ajatukselle perustuvan paradigman aineksia.

Uuden kulttuurikeskeisen ajattelun tuominen niin kehitysapua antavien kuin kumppanimaiden väliseen kulttuuriseen vuorovaikutukseen on vaativa tehtävä. Se yhdistää kestävä kehitys kasvatuksen, oikeuteen kehitykseen ja omaan kulttuuriin, ihmisarvon ja identiteetin kunnioittamiseen ja rauhankulttuurin edistämiseen YK:n ja Unescon periaatteiden mukaisesti. Suomen mahdollisuudet toimia aktiivisesti tähän suuntaan riippuvat myös valmiuksistamme kehittää omaa hallintokulttuuriamme kokonaisvaltaisempaan suuntaan.

---

¹ Mexico City Declaration on Cultural Policies, 1982: '...culture may now be said to be the whole complex of distinctive spiritual, material, intellectual and emotional features that characterize a society or social group. It includes not only the arts and letters, but also modes of life, the fundamental rights of the human being value systems, traditions and beliefs: that it is culture that gives man the ability to reflect upon himself. It is culture that makes us specifically human, rational beings, endowed with a critical judgement and a sense of moral commitment. It is through culture that we discern values and make choices. It is through culture that man expresses himself, becomes aware of himself, recognizes his incompleteness, questions his own achievements, seeks untiringly for new meanings and creates works through which he transcends his limitations.

Se edellyttää myös kaikkien kehityspolitiikan piirissä toimivien yritysten, valtionhallinnon, paikallishallinnon ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyöverkoston kehittämistä pohjois-eteläakselilla².

Kestävän kehityksen kulttuurin käsite edellyttää myös kulttuurien erilaisten sukupuoli-järjestelmien näkyväksi tekemistä ja hyödyntämistä. Tämäkin on suomalaisesta ja pohjoismaisesta näkökulmasta positiivinen haaste, jossa niin yhteiskuntakulttuuri kuin eri taidealojen panos tasa-arvoisempaan yhteiskuntaan pyrittäessä on historiallisesti ollut osa omaa kehitystämme.

Sen paremmin kehitys kuin kulttuurikaan ei voi olla kestävä, jos se tarjoaa hyötyä vain toiselle ihmiskunnan puolikkaalle toisen puolikkaan kustannuksella. Yhteiset uudet haasteet pohjoiselle ja etelälle kokonaisvaltaisempaan ajatteluun, naisten ja miesten kulttuurit ja voimavarat huomioivaan suuntaan, edellyttävät keskinäistä vuorovaikutusta. Tällaisenkin vuorovaikutuksen hyödyt ovat yhteisiä. Kulttuuri tuo esiin pohjoisen ja etelän yhteiset haasteet, pyrittäessä kehitykseen, jossa yhteiskunnan kaikki voimavarat, sekä naisten että miesten, otetaan huomioon.

Kulttuurisen moninaisuuden kunnioituksen merkitys on otettu huomioon myös monissa kestäväan kehitykseen tähtäävissä kansainvälisissä prosesseissa ja asiakirjoissa, kuten esimerkiksi Johannesburgin kestäväan kehityksen huippukokouksen toimintaohjelmassa (2002), kansainvälisen tietoyhteiskunnan huippukokouksen (WSIS) loppuasiakirjoissa (2003, 2005) sekä YK:n syyskuun huippukokouksen loppuasiakirjassa (2005).

Johannesburgin toimintaohjelmassa kulttuurisen ympäristön huomiointi ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioittaminen piirtyvät eri asiayhteyksissä välttämättöminä tekijöinä ihmisten sitoutumiselle kestäväan kehityksen tavoitteisiin.

Demokratiakehitys ja kulttuuri-identiteetti

- Toimiva kansalaisyhteiskunta on demokraattisen yhteiskunnan perusta. Tiedon saatavuus, osallistuminen, itseilmaisu ja viestintä ovat keskeisiä tekijöitä.
- Ihmiset liittyvät yhteisöihinsä kulttuurien, kulttuuriperinnön ja kielen kautta.

Inhimilliseen yhteiskunnallisesti kestäväan kehitykseen tarvitaan muiden muassa riittävän elintason, poliittisten oikeuksien ja koulutuksen ohien valtion tunnustus kansalaisten kulttuuri-identiteetille. Valtion on pystyttävä sovittamaan erilaisten identiteettien rinnakkainelo. Kulttuurinen vapaus on ihmisoikeus, jonka toteuttamiseksi on toimittava. Kulttuuri ei ole arvojen ja tapojen muuttumaton kokonaisuus - kulttuuria luodaan jatkuvasti uudelleen, kun ihmiset kyseenalaistavat, sopeuttavat ja määrittelevät uudelleen arvojaan ja tapojaan suhteessa ympäristön muutoksiin.

Kehitysmaiden ja teollistuneiden maiden monien kulttuuristen ryhmien tulee voida turvallisesti ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen ilmapiirissä rakentaa omaa ihmisyytään ja vahvistaa identiteettiään. Moninaisuus on demokratiakehityksen kannalta voimavara, jota tulee vaalia.

---

² Yksi askel tähän suuntaan on Agenda21 Kulttuuri, kuntien ja paikallishallintoviranomaisten Barcelonassa vuonna 2004 laatima julistus kulttuuritoimialojen edistämiseksi.

Kulttuuri ja kieli

- Maailman kielten suojeleminen on kulttuurisen moninaisuuden kulmakivi.

Kielet ovat koko ihmiskunnan tärkein tiedon varasto. Puhuttuihin ja kirjoitettuun kieleen ihmiskunta on koonnut, säilyttänyt, muuttanut ja siirtänyt ajassa ja paikassa kaiken historiansa tiedon, taidon ja antanut niille merkityksen. Kielet ja niiden käyttötavat heijastavat ihmisten kuulumista lukemattomiin sosiaalisiin ryhmiin, etnisiin, ammatillisiin, aatteellisiin, maantieteellisiin, hierarkkisiin ja ikäryhmiin.

Erityisesti puhutut kielet ovat kulttuurien moninaisuuden kuva. Kielen kautta ihmiset kiinnittyvät yhteisöihinsä. Lapsuudessa he oppivat ymmärtämään ja jäsentämään ympäristöään kieleen sisältyvien merkitysten kautta. Aikuisina kielen kautta ihmiset osallistuvat yhteiskuntansa kehitykseen arvioimalla, kyseenalaistamalla ja muuttamalla merkityksiä, arvoja ja totuttuja toimintatapoja.

Oikeus omaan kieleen on avain moniin ihmisoikeuksiin. Sanan- ja ilmaisunvapaus, tiedon saatavuus, oikeus koulutukseen, yhteiskunnallisten palveluiden saatavuus omalla kielellä ovat kaikki kielen oppimisen ja sen käyttämisen takana.

Kehityspolitiikassaan Suomi on tietoisesti valinnut syrjäytymisuhan alla olevat ihmisryhmät erityishuomion kohteeksi. Etnisten ryhmien, alkuperäiskansojen ja myös monien vammaisten ihmisten asemaa voidaan olennaisesti kohentaa turvaamalla heidän omaleimaisen säilymisen, kehittymisen ja tulevaisuuden kannalta tarpeellisia omakielisiä palveluita. Sellaisia ovat esim. omakielinen perusopetus, kirjallisuus ja lehdet, radio-ohjelmat, kulttuuri- palvelujen saatavuus ja muulla tavoin esteetön ympäristö.

Kulttuurien välinen dialogi - kriisien ennaltaehkäisy

- Kulttuurien välinen vuoropuhelu ja keskinäinen kunnioitus ovat välttämättömiä elementtejä
  - rauhan rakentamiseksi ja ylläpitämiseksi,
  - konfliktien ennaltaehkäisemiseksi ja
  - laajan turvallisuuden luomiseksi.

Kulttuurien välinen vuoropuhelu ja keskinäinen kunnioitus ovat välttämättömiä elementtejä rauhan rakentamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä konfliktien ennaltaehkäisemiseksi. Kulttuuriset erot ja tavat ovat usein konfliktien ytimessä ja siksi niiden ymmärtäminen on keskeistä. Tarve alan dialogien elvyttämiseksi ja vahvistamiseksi on kasvanut. Suomi on aloitteellinen vuoropuhelun käymiseen ja konkretisoitumiseen eri foorumeilla hyödyntäen kehityspolitiikan keinovalikoimaa, johon lukeutuvat keskeisesti kansainvälisyys- ja media-kasvatus.³

Kansainvälinen muuttoliike kiihtyy. Monikulttuurisuutta pidetään yhtenä aikamme suurimmista haasteista. Maat ovat entistä riippuvaisempia toisistaan taloudellisesti eivätkä

³ Esimerkiksi YK:n Sivilisaatioiden Allianssi/www.unaoc.org ja UNESCO/www.unesco.org

voi menestyä, ellei monikulttuurisuutta kunnioiteta. Kulttuurien välinen vuoropuhelu ja ymmärrys ovat olennainen osa myös kehitysyhteistyötä. Kulttuurienvälisen kompetenssin ja kulttuurisen sensitiivisyyden kehittäminen ovat tässä keskeisiä. Kulttuurienvälisen dialogin edistämisen tulisikin olla tavoitteena kaikilla koulutuksen tasoilla. Oman kulttuurin eri puolien ymmärtäminen on pohja muiden ymmärtämiselle. Monikielisyys on yksi avaimista.

Kehityspoliittinen johdonmukaisuus

- Kehityspoliittikan tavoitteet ja tulokset eivät saa heikentyä kehitysmaihin vaikuttavien muiden politiikkojen vuoksi.
- Myös muilla politiikoilla tuetaan kehitystavoitteita.

Pariisin julistus on 2.3.2005 allekirjoitettu kansainvälinen sopimus, jossa yli sata allekirjoittanutta avunantajamaata, avunsaajaa sekä kansainvälistä järjestöä sitoutuvat toimimaan yhdessä tehokkaamman kehitysavun puolesta. Pariisin julistuksen perusta on YK:n vuosittuuhattavoitteiden saavuttamisessa ja sen pääteemat ovat omistajuus, avun sovittaminen vastaanottajien omiin kehitysstrategioihin, avunantajien toiminnan yhdenmukaistaminen (harmonisaatio), tulosjohtaminen ja molemminpuolinen vastuu. Yhteistyötä avunantajien ja avunsaajamaiden välillä pyritään lisäämään ja avunsaajia kannustetaan ottamaan suurempaa vastuuta myös hankkeiden johdossa. Tavoitteiden toteutumista mitataan 12 indikaattorilla, joiden tavoitteet on asetettu vuoteen 2010.

Kehityspoliittinen johdonmukaisuus (Policy coherence for development, PCD) tarkoittaa sen varmistamista, että kehityspoliittikan tavoitteet ja tulokset eivät heikenny kehitysmaihin vaikuttavien muiden politiikkojen vuoksi, ja että nämä muut politiikat tukevat kehitystavoitteita, kun mahdollista (OECD:n määritelmä).

EU on sitoutunut kehityspoliittiseen johdonmukaisuuteen osana EU:n sopimusperustaa. Yhteisö ottaa huomioon kehitysyhteistyöpolitiikan tavoitteet kaikissa politiikoissa, joilla on todennäköistä vaikutusta kehitysmaihin.

Vuoden 2005 toukokuussa annetussa komission tiedonannossa syvennettiin kehityspoliittisen johdonmukaisuuden tarkoitusta sekä tarkennettiin painopisteiksi 12 politiikka-alaa, joilla kehityspoliittista johdonmukaisuutta erityisesti edistetään. Prioriteeteiksi valitut politiikka-alat ovat: 1) kauppapolitiikka, 2) ympäristöpolitiikka, 3) ilmastonmuutospolitiikka, 4) turvallisuuspolitiikka, 5) maatalouspolitiikka, 6) kalastuspolitiikka, 7) politiikka globalisaation sosiaalisesta ulottuvuudesta, työllisyydestä ja ihmisarvoisesta työstä, 8) maahanmuuttopolitiikka, 9) tutkimus- ja innovaatiopolitiikka, 10) tietoyhteiskuntapolitiikka, 11) kuljetuspolitiikka sekä 12) energiapolitiikka. Tarkasteltavat alat rajataan kahdestatoista viiteen. Teollis- ja tekijänoikeudet on luokiteltu yhdeksi painopistealueeksi. Euroopan parlamentin kehitysyhteistyövaliokunta on lausunut, että tämä ei saa johtaa siihen, että teollis- ja tekijänoikeuksia vahvistetaan ainoastaan teollisuusmaiden etujen turvaamiseksi, vaan päinvastoin kehitysmaiden näkökulma on otettava huomioon (ks. WIPO:n kehitysagenda, s. 20).⁴ Kulttuuripolitiikka on luonteeltaan läpileikkaavaa.

⁴ Euroopan komission tiedonanto 15.9.2009 COM(2009) 458 final http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/COM_2009_458_part1_en.pdf; Euroopan parlamentin Kehitysyhteistyövaliokunnan työasiakirja EU:n kehityspoliittikan johdonmukaisuudesta ja julkisen avun kehitysavun täydentämisestä (ODA+) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-430.409+01+DOC+PDF+V0//FI&language=FI>

Joulukuussa 2005 tämä vahvistettiin neuvoston, parlamentin ja komission yhteisessä kehityspoliittisessa julkilausumassa, European Consensus on Development: “Vahvistamme sitoumuksemme edistää kehityspoliittista johdonmukaisuutta, joka perustuu sen varmistamiseen, että EU ottaa kehitysyhteistyön tavoitteet huomioon kaikkien kehitysmaihin todennäköisesti vaikuttavien politiikkojensa täytäntöönpanossa ja että nämä politiikat tukevat kehitystavoitteita”.

Kehityspoliittinen johdonmukaisuus on näin Suomen kehityspolitiikan peruspilareita. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää entistä paremmin yhteen sovitettuja linjauksia kotimaan politiikassa, monenkeskisessä yhteistyössä ja EU-politiikassa. Lisäksi johdonmukaisuutta käytännön toimeenpanossa tulee lisätä tehostetulla viranomaisten yhteistyöllä. Kehityspoliittisen näkökulman tulee sisältyä kaikkiin sellaisiin ohjelmiin ja selvityksiin, joilla määritellään Suomen toimintalinjoja kehitykseen vaikuttavissa kysymyksissä.

Kulttuurin läpileikkaavuus

Kulttuurin merkitys ulottuu laajalle

- maaseutukehitys
- terveys
- ihmisoikeudet
- sukupuolten tasa-arvo
- koulutus
- tietoyhteiskunta
- metsät
- ympäristöuhkat

Kun kulttuuri nähdään läpileikkaavana, kaikkea inhimillistä toimintaa ohjaavana ja selittävänä ihmisyyden ja yhteiskuntien ominaisuutena, on helppo ymmärtää sen merkitys kehityksen voimavarana.

Rion ympäristökonferenssin loppujulistuksessa vuonna 1992 tunnustettiin etnisten ryhmien, paikallisyhteisöjen ja alkuperäiskansojen rooli ympäristön hallinnassa ja kehityksessä sekä vaadittiin valtioita tukemaan ja suojelemaan niiden identiteettiä ja kulttuuria. Haasteena on esimerkiksi kasvava turismi kehittyvissä maissa ja kuinka saada turismi ohjattua paikallista kulttuuriperintöä ja luontoa suojelevaksi.

Kulttuuriperintö vahvistaa yhteisöjen identiteettiä. Esimerkiksi Unescon maailmanperintökohteeksi julistamisella on ollut myönteisiä vaikutuksia oman kulttuuriperinnön tunnistamisessa ja näin identiteetin tukemisessa. Erityisen tärkeää on identiteetin tukeminen haavoittuvien ryhmien, kuten naisten tai alkuperäiskansojen kohdalla.

Keskeiset linjaukset ja strategiat Suomen tavoitteiden saavuttamiseksi

Hallitusohjelma

- Hallitusohjelman tavoite laajan turvallisuuden vahvistamiseksi ja ihmisoikeusperustaisuus edellyttävät kulttuurin ymmärtämistä ja huomioon ottamista.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaan Suomi haluaa kehittää turvallisempaa ja oikeudenmukaisempaa maailmaa yhä tiiviimmän kansainvälisen yhteistyön kautta: ‘Suomi toimii aktiivisesti osana kansainvälistä yhteisöä kantaen osansa maailmanlaajuisesta yhteisvastuusta ja huolehtien omista vaikutusmahdollisuuksistaan.’

Suomen tavoitteena on “edistää ihmisoikeuksien, demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja kestävän kehityksen toteutumista kaikkialla maailmassa”. Ohjelmassa linjataan käsillä olevaan raporttiin liittyen mm., että:

- hallitus pitää YK:ta keskeisimpänä monenkeskisen yhteistyön välineenä;
- laajan turvallisuuden vahvistaminen edellyttää laaja-alaista kansainvälistä yhteistyötä sekä hyvin toimivaa poikkihallinnollista kansallista toimintaa;
- Suomi kiinnittää erityistä huomiota naisten asemaan konflikteissa ja kriisinhallinnassa;
- hallitus jatkaa kehityspoliittisen johdonmukaisuuden vahvistamista eri politiikkasektoreilla.

Suomi painottaa kehityspoliitikassaan aiempaa vahvemmin ympäristö- ja ilmastokysymyksiä, kriisien ennaltaehkäisyä sekä rauhanprosessien tukemista. Hallitus edistää suomalaisen intressin toteutumista kansainvälisessä taloudessa ja kauppapolitiikassa otetaan huomioon kehitysmaiden erityistarpeet. Hallitus edistää aktiivisesti ihmisoikeuksien kunnioittamista maailmanlaajuisesti.

Kehityspoliitiikkaan kytkeytyvät kulttuuritoimet tukevat parhaimmillaan keskeisesti Suomen tavoitteita ja niitä tulisi hyödyntää täysimääräisesti. Hallitusohjelman tavoite laajan turvallisuuden vahvistamiseksi ja Ihmisoikeusperustaisuus edellyttävät kulttuurin merkityksen huomioon ottamista.

Hallituskauden väliarvioinnissa ulkoasiainministeriö raportoi hallituksen strategia-asiakirjan toimeenpanosta ja siitä miten kehitysyhteistyössä huomioidaan suomalaisen kulttuurin merkitys (HSA, 8.2.5/Suomen kansainvälisen maakuvan vahvistaminen).

Ulkoasiainhallinnon YK-strategia ja valtioneuvoston kehityspoliittinen ohjelma

- Laaja turvallisuus kattaa sotilaallisen turvallisuuden ja siviilikriisinhallinnan lisäksi taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kehityksen sekä ihmisoikeudet, demokratian ja kansainvälisen oikeuden.
- Suomi tukee YK:n erityisjärjestöjen (ml. Unesco) nk. upstream-roolia. Erityisjärjestöt tekevät ensiarvoista normatiivista työtä antaen myös teknistä asiantuntija-apua jäsenmaille.

Suomen ulkoasiainhallinnon YK-strategia 'Yhteistyön maailma' hyväksyttiin toukuussa 2008 ja se saattaa ajan tasalle vuoden 2001 YK-strategiassa asetettuja tavoitteita.⁵ Hallituksen ohjelman lisäksi tarvetta tavoitteiden päivytykseen ovat aiheuttaneet kansainvälisen toimintaympäristön muutokset ja YK-järjestelmässä tapahtunut kehitys. Strategian lähtökohtana on hallitusohjelman ohella valtioneuvoston kehityspoliittinen ohjelma (2007).⁶ Valmisteilla on lisäksi mm. Ihmisoikeuspoliittinen selonteko (2009), jossa kehityspoliittikan laaja ihmisoikeusnäkemys korostuu.

Suomen YK-politiikan peruslähtökohtana on hallitusohjelman mukaisesti turvallisuuden määrittäminen laajasti. Myös valtioneuvoston kehityspoliittisen ohjelman mukaan Suomi korostaa laajaa turvallisuuskäsitettä, joka vahvistaa turvallisuuden, kehityksen ja ihmisoikeuksien keskinäisen yhteyden. Laaja turvallisuus kattaa sotilaallisen turvallisuuden ja siviilikriisinhallinnan lisäksi taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kehityksen sekä ihmisoikeudet, demokratian ja kansainvälisen oikeuden. Laajan turvallisuuden lähestymistapa on linjassa myös YK:n vuosituhatjulistuksen ja YK:n vuoden 2005 huippukokouksen loppuasiakirjan kanssa.

Edellä mainitun laajan turvallisuuden käsite tukee keskeisesti käsillä olevan asiakirjan tavoitteita. YK-strategian kappaleessa "Vaikuttamisen kanavat ja yhteistyötahot" todetaan lisäksi, että "Suomi tukee YK:n erityisjärjestöjen (WHO, ILO, UNESCO) roolia, koska ne tekevät ensiarvoista normatiivista työtä antaen myös teknistä asiantuntija-apua jäsenmaille". Erityisjärjestöillä on tärkeä rooli, jota toteuttamaan ne tarvitsevat yhtä lailla kehittyvien kuin kehittyneidenkin maiden tuen.

⁵ <http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=30490&GUID={01239902-64D0-4178-A384-6BA454F8DEB7}>

⁶ <http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=30490&GUID={01239902-64D0-4178-A384-65A454F8DEB7}>

Kulttuuritoimialat kehityspolitiikassa

Kulttuuri Suomen monenkeskisessä yhteistyössä

- Monenkeskisen yhteistyön linjauksessa kulttuuri voidaan liittää olennaiseksi osaksi yhteiskunnallisesti kestävästä kehityksestä.
- Kulttuurinen moninaisuus on toiminnan ja politiikan keskiössä.
- Suomen vapaaehtoista tukea kulttuuritoimialojen kannalta keskeisille YK-järjestöille tulee suhtautua myönteisesti silloin, kun ne tukevat kehityspolitiikkamme toteuttamista.

Kesäkuussa 2008 hyväksytty linjaus “Monenkeskinen yhteistyö Suomen kehityspolitiikassa”⁷ nojaa pitkälti syksyn 2007 kehityspoliittiseen ohjelmaan. Se liittyy myös suoraan ulkoasiainhallinnon YK-strategiaan täydentäen sitä erityisesti YK:n operatiivisten järjestöjen ja YK-järjestelmään kuuluvien erityisjärjestöjen ja rahoituslaitosten kehityspoliittisen toiminnan osalta.

Linjauksen toimeenpano edellyttää tiivistä yhteistyötä ulkoasiainministeriön, muiden valtionhallinnon toimijoiden ja sidosryhmien sekä kansalaisyhteiskunnan kesken. “Sektoriministeriöillä on keskeinen asiantuntijarooli ja -vastuu Suomen kannanmuodostuksen ja näkemysten valmistelussa omia toimialojaan koskevilla kehityspoliittisilla kysymyksillä”.

Kehityspolitiikassaan Suomi on sitoutunut edistämään kehityspolitiikan johdonmukaisuutta, täydentävyyttä ja vaikuttavuutta keinoina parantaa yhteistyön tuloksia. Suomi edistää läpileikkaavasti naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien parantamista sekä sukupuolten välisen ja yhteiskunnallisen tasa-arvon vahvistamista, helposti syrjäytyvien ryhmien (lapset, vammaiset, alkuperäiskansat ja etniset vähemmistöt) oikeuksien ja tasavertaisen osallistumismahdollisuuksien edistämistä. Nämä tavoitteet ohjaavat myös monenkeskistä yhteistyötä, joka toisaalta tukee ja vahvistaa Suomen kahdenvälistä toimintaa maatasolla.

Linjauksessa opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan merkitys korostuu yhteiskunnallisesti kestävästä kehityksestä erityisesti kulttuurien välisen vuorovaikutuksen ja median kehityksen edistämisen osalta. Kulttuurinen moninaisuus on tässä toiminnassa

⁷ <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=133454&contentlan=1&culture=fi-FI>

keskiössä. Unesco toimii linjauksen toimeenpanossa merkittävänä yhteistyötahona (kohta 5.2.1., s. 18): “Unesco on avainasemassa YK:n vuosituhajulistuksen tavoitteiden toteuttamisessa sekä mandaattinsa kuuluvien kehityshaasteiden ja kehitystä tukevien strategioiden identifiointissa. Nykyinen kansainvälinen tilanne ja kulttuurien välisen vuoropuhelun tarve ovat nostaneet Unescon mandaatin entistäkin tärkeämmäksi.”

Suomen toiminnan painopistealueet tukevat Unescon ensisijaisia prioriteetteja, sen viiden pääsektorin osalta: koulutus kaikille (Education for All), vesiresurssit ja ekosysteemit, tieteen ja teknologian eettiset ulottuvuudet, kulttuurien välisen dialogin ja kulttuuridiversiteetin edistäminen, ilmaisun ja tiedonhankinnan vapaus sekä mediakehitys.

Unescon ohjelmien vapaaehtoisesta kehitysyhteistyörahoituksesta vastaa ulkoasiainministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa Suomen jäsenmaksuosuuksista.

- Kestävän kehityksen periaatteiden mukaisella tuella kulttuuritoimialoille on yhteys demokratian edistämiseen ja köyhyyden vähentämiseen.

Kulttuuritoimialojen tuki kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti vahvistaa sekä ihmisoikeuksien toteutumista että köyhyyden vähentämistä. Köyhyyden vähentäminen ja demokratian edistäminen ovat Suomen kehityspolitiikan keskeisiä tavoitteita.

Kulttuurisektoria tukemalla voidaan edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa sekä vahvistaa köyhien ja syrjäytyneiden identiteettiä ja omanarvontuntoa. Tuki pienillekin kulttuurihankkeille tai toimeliaisuudelle voi luoda ihmisille mahdollisuuksia nousta köyhyydestä. Tämä koskee erityisesti naisten mahdollisuuksien parantumista ja syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aktivoimista.

Kehitys on kestävää vain jos myös kulttuuri nähdään yhteiskunnan voimavarana. Kulttuuri vaikuttaa yhteiskunnan sisäisiin muutosprosesseihin. Luonnonvarojenkin, kuten veden ja metsien käytön hallinnointi on sidoksissa kulttuuriarvoihin, käytäntöihin ja instituutioihin. Yhteiskunnallisesti kestävät ympäristö- ja maatalousaloitteet perustuvat näiden ymmärtämiseen.

Kulttuuritoimialoihin liittyvän kehitysyhteistyön tarkoituksena on vahvistaa yhteistyömaiden kulttuurisektoria ja -kapasiteettia, edistää aktiivista yhteiskunnallista osallistumista sekä taloudellista kehitystä. Tällä työllä on selkeät yhtymäkohtansa myös ihmisoikeuksien edistämiseen, kulttuurienvälisen ymmärryksen lisäämiseen sekä hyvään hallintoon. Kulttuurinen vapaus ja moninaisuus ovat myös itsenäisiä kehitystavoitteita.

Kulttuuritoimialat ja demokraattinen oikeus itseilmaisuuun

Mahdollisuus itseilmaisuuun kulttuurin ja taiteen kautta on keskeistä ihmisen hyvinvoinnille, identiteetille ja omanarvontunnolle. Globalisoituvassa maailmassa yksittäiset kulttuurit ja kulttuuriperintö auttavat ihmisiä tuntemaan kuuluvansa yhteisönsä. Yhteisöjen kehityksen perustana tulisikin olla niiden oma kulttuuriperinne ja sen uusiutuminen luovan toiminnan kautta.

Osallistuminen, itseilmaisuus ja kommunikointi kulttuurin kautta ovat keskeisiä tekijöitä vapaissa, demokraattisissa yhteiskunnissa. Elävää kulttuuria ja kulttuuriperintöä voidaan käyttää instrumenttina muiden kehityspolitiikan tavoitteiden saavuttamisessa. Esimerk-

keinä tästä ovat lasten ja nuorten aktivoiminen, etnisten vähemmistöjen aseman parantaminen sekä konfliktien ehkäisy.

Kulttuuritoimialat ja vuoropuhelu konfliktien torjunnassa

Kulttuurilla ja taiteella on potentiaalia molemminpuolisen ymmärryksen lisäämiseksi. Tärkeää kuitenkin on, ettei vieraita kulttuureja esitellä eksoottisuuden valossa vaan panostetaan todelliseen, elävään vuorovaikutukseen. Ei siis toiseuden korostamista, muttei myöskään moninaisuuden unohtamista.

Kehitys ja kauppa - kulttuuritoimialojen taloudelliset vaikutukset

- Kulttuurituotteiden ja -palvelujen tuottaminen on taloudellista toimintaa ja niiden levittäminen on kasvava osa kehitysmaiden kauppaa.
- Kulttuurituotanto ja kulttuurituotteiden ja -palvelujen levitys voivat olla keino taistelussa köyhyyttä vastaan.
- Edistettäessä kulttuurin tuotantoa ja kauppaa tulee yksiselitteisesti turvata yhteisöjen demokraattiset itsemääräämisoikeudet kulttuureidensa tietojen ja taitojen taloudelliselle hyödyntämiselle.

Eriyttävä yhteiskunnallinen kehitys synnyttää usein taiteiden tuotannon sektorin, joka perustuu tuotteiden ja palveluiden ostamiselle ja myymiselle sekä edelleen synnyttää ammatillaisen taiteilijakunnan. Kulttuuritoimialojen osittainen irtautuminen yhteisöllisistä juuristaan on nähtävä yhtenä kehityksen piirteenä. Samalla kehittyvät yhteiskunnissa taiteiden tuottajat ja välittäjät sekä tuotteiden ja palveluiden markkinat.

Kulttuurituotteiden ja -palvelujen tuottaminen on taloudellista toimintaa ja niiden levittäminen on kasvava osa kehitysmaiden kauppaa. Kehitysmaiden omaleimaisten kulttuurien kannalta on tärkeää arvioida kulttuuritoimialojen markkinoiden ja kuluttajien vaikutusta kehittyvän maan paikalliselle identiteetille. Kehitysmaiden asukkaiden etu tulee olla ensisijaisena perusteena kulttuuritoimialojen tukemiselle.

Kehityspolitiikassa voidaan ottaa kulttuuri, kulttuurituotanto ja kulttuurituotteiden ja -palvelujen levitys huomioon yhtenä elementtinä taistelussa köyhyyttä vastaan. Kulttuuri voi näin olla aktiivinen työväline köyhien ja kehittyvien maiden tukemisessa. Tavoitteena on mm. edistää parempaa pääsyä kulttuurisiin tuotteisiin ja luoda paremmat edellytykset kulttuuri-ilmaisujen leviämiseksi. Samalla on erittäin tärkeää turvata kansakuntien oikeudet kulttuureidensa tallentamaan tietoon ja taitoon.

Kulttuurituotteiden ja palvelujen tuotannon ja levityksen tukeminen vahvistaa samalla ilmaisun- ja sananvapautta medioissa ja tukee oikeutta tietoon ja sosiaaliseen debattiin kansalaisyhteiskunnassa. Osana näiden alojen tukemista on koulutus taiteellisella sektorilla sekä kulttuurin ja median institutionaalisen, mukaan lukien tilastotiedon, infrastruktuurin kehittäminen. Näihin sisältyy sekä aineellisen että aineettoman kulttuuriperinnön ja kansainvälistymisen edistäminen.

Kulttuuritoimintaa tukemalla voidaan luoda olosuhteet kulttuuriselle moninaisuudelle, luovalle toiminnalle ja kestäväälle kehitykselle pohjautuen ihmisoikeuksiin globalisaation yhdenmukaistavien vaikutusten vastustamiseksi. Samalla on kuitenkin tiedostettava ne haasteet, jotka taiteen ja yhteisöjen sisäisen vuorovaikutuksen välineiden ja tuotteiden kaupallistaminen ja tuotteistaminen markkinoitaviksi asettavat alkuperäisille yhteisöille ja niiden kulttuureille. Alkuperäiskansojen ja etnisten vähemmistöjen oikeudet kontrolloida ja päättää omaa perinnettään koskevista muutoksista tulee erityisesti turvata.

Unescon kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskeva sopimus

- Unescon diversiteettisopimuksen mukaan sopimuspuolet sisällyttävät kulttuurin kehityspolitiikkoihinsa kaikilla tasoilla.
- Kehitysmaiden erityistarpeet otetaan huomioon edistämällä
  - dynaamisen kulttuurisektorin syntymistä
  - kehitysmaiden kulttuuriteollisuutta ja taloudellisia toimintaedellytyksiä
  - siirtämällä teknologiaa ja osaamista.
- Tätä varten Unescolla on kulttuurista moninaisuutta edistävä kansainvälinen rahasto.

Unescon yleiskokouksen 2005 hyväksymä kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskeva yleissopimus on ensimmäinen monenkeskistä kulttuuripolitiikkaa koskeva kansainvälinen sopimus ja se muodostaa pohjan uudentalaiselle kulttuuripoliittiselle yhteistyölle. Marraskuuhun 2009 mennessä sopimukseen on liittynyt 103 maata ja Euroopan yhteisö.

Sopimuksella valtiot sitoutuvat turvaamaan ja edistämään kulttuurista moninaisuutta, helpottamaan kulttuuripolitiikoiden ja eri kulttuurimuotojen monimuotoisuuden suoje-
lua ja edistämistä koskevien toimien kehittämistä ja tukemista sekä edistämään laajempaa kansainvälistä kulttuurituotteiden ja –palvelujen levittämistä ja markkinoille pääsyä. Sopimuksen yhtenä tavoitteena on kehitysmaiden tukeminen niiden pyrkiessä vahvistamaan taiteilijoiden ja luovien toimialojen asemaa. Se vahvistaa ensi kertaa kestävän kehityksen periaatteen kansainvälisellä oikeudellisesti sitovalla tavalla.

Sopimus korostaa kansainvälisen yhteisvastuullisuuden ja yhteistyön periaatetta, etenkin suhteessa kehitysmaihin. Sopimuksessa on nimenomainen määräys, jonka mukaan sopimuspuolet pyrkivät sisällyttämään kulttuurin kehityspolitiikkoihinsa kaikilla tasoilla luodakseen siten suotuisat edellytykset kestäväälle kehitykselle ja kehittämään tässä yhteydessä kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemiseen ja edistämiseen liittyviä näkökohtia.

Kehitysmaat ovat rikkaita luovuudessa ja kulttuurisissa ilmauksissa, mutta on olemassa tärkeä epäsuhta kehittyneiden ja kehittyvien maiden välillä maiden kyvyssä tuottaa ja levittää kulttuurinsa tuotteita. Tämä taas vähentää kehittyvien maiden mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti moninaisuuden levittämiseen kansainvälisellä tasolla. Siksi kehitysmaat on huomioitu monin tavoin sopimuksessa.

Sopimuspuolet pyrkivät tukemaan kestävään kehitykseen ja köyhyyden vähentämiseen tähtäävää yhteistyötä varsinkin kehitysmaiden erityistarpeet huomioon ottaen edistämään dynaamisen kulttuurisektorin syntymistä mm. vahvistamalla kehitysmaiden kulttuuriteol-

lisuutta ja toimintaedellytyksiä, siirtämällä teknologiaa ja osaamista sekä tukemalla kehitysmaita taloudellisesti. Tähän liittyy myös sopimuksella perustettu kulttuurista moninaisuutta edistävä kansainvälinen rahasto.

WIPO:n kehitysagenda

- WIPO:n toiminnassa on myös tärkeä kehityspoliittinen ulottuvuus, erityisesti suhteessa WTO:hon.
- Tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta kehittämällä vahvistetaan kulttuuriteollisuuden toimintarakenteita ja luodaan olosuhteita luovalle taloudelle.

Myös WIPO (World Intellectual Property Organization) painottaa kulttuurisektorin, erityisesti luovien toimialojen merkitystä taloudellisena toimintana ja voimakkaana tuotannon alana sekä kehittyneissä, että kehittyvissä maissa. Mm. Meksikossa ja Isossa Britanniassa kulttuuritoimialojen osuus BKT:sta on jopa 8 prosenttia. Kulttuurituotteilla ja -palveluilla on potentiaalia muodostua merkittäväksi työllisyys- ja kilpailutekijäksi kehittyvissä maissa. Kehittyvät maat ovat myös itse kiinnostuneita kulttuurin painotuksen kasvattamisesta esimerkiksi juuri kulttuuriviennin näkökulmasta.

Vahvistamalla kulttuuriteollisuuden toimintarakenteita ja kehittämällä mm. tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta luodaan olosuhteet henkiseen pääomaan perustuvan luovan talouden vahvistumiselle ja sen positiivisille vaikutuksille maiden taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle.

WIPO:n yleiskokous hyväksyi syyskuussa 2007 uuden kehitysagendan, jonka toimeenpanoa varten perustettiin uusi hallitustenvälinen komitea, Committee on Development and Intellectual Property (CDIP). Komitean mandaattiin kuuluu valvoa, arvioida, keskustella ja raportoida yleiskokouksen hyväksymien 45 suosituksen toimeenpanoa, joista välittömästi toimeenpantavia oli 19 ja työohjelmaksi kehittelyä vaativia 26.

Suosituksat koskevat seuraavia asioita: tekninen apu, kapasiteetin vahvistaminen, vapaaehtoiset tuet vähiten kehittyneille maille, luova talous / tietämystalous, teknisen avun ja normien kehittelyn erottaminen toisistaan, asiantuntijoiden riippumattomuuden varmistaminen, tiedon ja tietämyksen saatavuuden varmistaminen, vähiten kehittyneiden maiden prioriteettien heijastaminen kaikissa toimissa, avoimen yhteistyön projektit, digitaalisen solidariteettirahaston perustaminen, teknologian siirto, arviointi ja tutkimukset, tutkimukset, joilla osoitetaan IP-järjestelmän taloudellinen, kulttuurinen ja sosiaalinen merkitys, Afrikan valtioiden auttaminen, kumppanuustoimiston perustaminen ja kansalaisyhteiskunnan osallistumisen varmistaminen.

Kehitysagendan toteuttaminen vaikuttaa tekijänoikeuden kansainväliseen sopimuspolitiikkaan. Siihen osallistuminen on luottamusta lisäävä toimi ympäristössä, jossa yhteistyön edellytyksiin vaikuttavat muun muassa kauppapoliittisten neuvottelukierrosten aikana syntyneet jännitteet. Suomen tavoitteena on työskennellä luottamuksen ilmapiirin saavuttamiseksi.

EY – vuoden 2007 tiedonanto - Kulttuurin asema ulkosuhteissa

- Kulttuurin merkitys kehityspolitiikassa ymmärretään nyt myös Euroopan yhteisön tasolla.
- Unionin tavoitteeksi on tullut myös kulttuurin aseman vahvistaminen yhteisön ulkosuhteissa.
- Tämä sisältää osallistumisen Unescon kulttuuristen ilmausten moninaisuuden suojelua ja edistämistä koskevan yleissopimuksen toteuttamiseen.

Komission kulttuuria globalisoituvassa maailmassa koskeva tiedonanto (2007) osoittaa, että kulttuurin merkitystä kehityspolitiikassa ymmärretään myös Euroopan yhteisön tasolla. Suositus esittää, että kehitysmaista tulevien kulttuurituotteiden ja -palvelujen pääsyä Euroopan ja muiden maiden markkinoille edistetään sekä kohdennetuilla toimilla että sopimuksilla, joilla myönnetään etuuskohteluita tai kauppaan liittyviä tukitoimenpiteitä.

Syksyllä 2008 hyväksyttiin neuvoston päätelmät kulttuurisen moninaisuuden ja kulttuurien välisen dialogin edistämiseksi yhteisön ulkosuhteissa. Aihe perustuu vuonna 2007 hyväksytyyn Euroopan kulttuuriagendaan ja sitä toteuttavaan EU:n elinten ja jäsenvaltioiden yhteiseen kulttuurialan työsuunnitelmaan 2008-2010. Valitun teeman taustalla ovat myös kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuosi 2008 ja Slovenian pj-kaudella hyväksytyt päätelmät monikulttuurisista taidoista (”intercultural competences”).

Päätelmien tavoitteena oli kulttuurin aseman vahvistaminen yhteisön ulkosuhteissa, Unescon kulttuuridiversiteettiä koskevan yleissopimuksen implementoinnin tehostaminen sekä kulttuurien välisen dialogin sekä kulttuurituotteiden ja -palveluiden vaihdon edistäminen jäsenmaiden ja kolmansien maiden välillä.

Päätelmissä kehoitetaan komissiota ja jäsenvaltioita vahvistamaan kulttuurin roolia niiden ulkopolitiikassa, lisäämään keskinäistä synergiaa kansainvälisessä kulttuuriyhteistyössä sekä edistämään kulttuuriyhteistyötä ja kulttuurien välistä dialogia erityisesti kolmansien maiden kanssa mm. kansainvälisten organisaatioiden (kuten Euroopan neuvosto ja Unesco) toiminnan kautta sekä hyödyntämällä olemassa olevia toimintaohjelmia ja instrumentteja.

Edelleen komissiota rohkaistiin laatimaan strategia kulttuurin sisällyttämiseksi johdonmukaisesti yhteisön ulkosuhteisiin ja toisaalta luomaan kulttuuriyhteistyötä koskevia strategioita eri maantieteellisille alueille ja kolmansille maille. Näiden toimien tulee täydentää jäsenmaiden olemassa olevia ja tulevaisuuden toimenpiteitä.

Komissio aktivoitui asiassa ja se järjesti ”Kulttuuri ja luovuus kehityksen voimavaroina” -konferenssin keväällä 2009. Kokoukseen osallistui n. 40 lähinnä Afrikan ja Karibian alueen maiden ministeriä ja kaikkiaan lähes 300 kulttuuri- ja kehityspolitiikan virkamiestä, asiantuntijaa, tutkijaa ja taiteilijaa ympäri maailmaa. Konferenssin jälkeen komissio on järjestänyt erilaisia kulttuuri ja kehitys -teemaan liittyviä epävirallisia virkamiestason kokouksia. Myös Espanja on painottanut kulttuuri ja kehitys -teemaa omalla puheenjohtajuuskaudellaan keväällä 2010.

Pohjoismainen viitekehys

- Kulttuuri on muissa pohjoismaissa nostettu tärkeäksi kehityspolitiikan toimialaksi terveyden, ympäristön, koulutuksen ja maatalouden rinnalle.
- Pohjoismainen yhteistyö vahvistaa kaikkien toimia. Mahdollisuuksia yhteistyöhön on paljon. Tarvitaan tietojen vaihtoa ja toimien koordinoitua, työnjakoa ja synergioiden etsintää.

Kulttuuripolitiikka ja kehitysyhteistyö -katsauksessa on tarkasteltu kulttuuritoimialojen asemaa kehitysyhteistyössä. Selvitys osoittaa, että niin Ruotsissa, Norjassa kuin Tanskassa on ryhdytty merkittäviin, järjestelmällisesti ja suunnitellusti organisoituihin toimenpiteisiin kehitysyhteistyön ja kulttuuritoimialan osalta ja kulttuuri on nostettu tärkeäksi toimialaksi terveyden, ympäristön, koulutuksen ja maatalouden rinnalle. Näillä mailla on myös uudet politiikkalinjaukset kulttuurista ja kehityksestä. Kulttuurin merkityksen korostaminen on tärkeää, vaikka itse strategiat ja toimenpiteet pitäisivätkin sisällään paljon erilaisia asioita.

Suomi tarvitsee pohjoismaista kulttuurista viitekehystä pyrkiessään edistämään kulttuuritoimialojen vuorovaikutusta pohjoisen ja etelän välillä. Pohjoismaisen verkoston tiivistäminen kestävästi kehityksen kulttuurin kysymyksissä edellyttää Suomelta jatkuvaa aloitteellisuutta. Koska organisaatiot eri Pohjoismaissa ovat erilaisia, tämä vaatii luovaa lähestymistapaa koottaessa eri toimijoita yhteen. Tahto tiiviimpään yhteistyöhön Pohjoismaiden kesken on selvä, samoin tarve vaihtaa tietoa ja koordinoita toimintoja. Mahdollisuuksia yhteistyöhön on paljon, sillä Pohjoismaat toimivat usein samoissa kehitysmaissa.

Esimerkkinä ajankohtaisesta pohjoismaisesta yhteistyöstä, joka ansaitsee jatkopohdittelua ja toimintaa laajemmin kehitysyhteistyössä, on hanke ”Ilmastonmuutos ja kulttuuriympäristö” (Effekter av klimaendringer på kulturminner og kulturmiljø). Sen kautta perehdytään ja arvioidaan kulttuuriympäristöön kohdistuvia haasteita ilmastonmuutoskenaarioiden, meneillään olevien tutkimusten sekä Museoviraston, Metsähallituksen ja ympäristöministeriön laatiman Ilmastonmuutos ja kulttuuriympäristö -raportin kautta.

Oslossa sijaitseva pohjoismainen Maailmanperintösäätiö hankkeineen muodostaa myös potentiaalisen väliseinän toimintaa varten.

Kehitysrahoitus kulttuuritoimialalle

Ulkoasianministeriön hallinnoiman kehitysyhteistyön rahoituksen kohdentumista ohjaa kehityspoliittinen ohjelma, maakohtaiset suunnitelmat jne. Kulttuuritoimiala saa nykyisellään kehitysrahoitusta monen rahoitusinstrumentin kautta Ulkoasiainministeriössä. Kulttuuritoimialan kehitysrahoituksen kokonaisuudesta on hyvä saada kokonaisvaltaisempi käsitys.

Mahdollisia jatkotoimia

Suuntaviivat

Kulttuurisesti kestävä kehityspolitiikan lähtökohtana tulee olla kehitysmaiden kulttuureiden elinvoimaisuus, ja se korostaa kehitysmaiden omaa vastuuta yhteiskuntansa ja sen kulttuureiden kehittymisestä.

Kulttuuritoimialojen rooli Suomen kehitysyhteistyössä on pitkän ajan kuluessa ollut aika ajoin esillä. Kulttuuri läpileikkaavana teemana on nostettu esiin. Kulttuuritoimialat ovat saaneet vaihtelevasti huomiota. Edellytykset linjakkaisiin ja vaikuttaviin kehityspoliittisiin toimiin kestävä kehityksen edistämiseksi ovat kuitenkin olemassa. Tähän voitaisiin päästä yhtenäisemmän ohjelmatyön ja painotusten avulla.

Edellytys kulttuuritoimialojen kehitysyhteistyön kehittämiseksi on perusteellinen kehitysmaiden kulttuurien ja kulttuuritoimialojen tuntemuksen lisääminen. Tähänastiset kulttuuritoimialojen kehityshankkeet ovat usein olleet yksittäisiä ponnistuksia, joiden todellisten kehitysvaikutusten ja yhdensuuntaisuutta kehityspoliittisten tavoitteiden kanssa on voinut olla vaikea arvioida.

Suomen vahvuuksia kulttuurin ja kehityksen aloilla ovat erityisesti omakielisen lukutaidon edistäminen sekä tietoyhteiskunnan kehittäminen. Suomi on kansainvälisesti tunnustettu edelläkävijä kirjastoalalla ja tietopalveluissa. Myös tekijänoikeusasiat ja niihin liittyvä kulttuurin toimialojen taloudellinen perusta ovat vahvaa alaamme.

Historiallisesti Suomella on ollut kansainvälisesti merkittävä rooli vieraiden kulttuurien tutkimuksessa. Vuosikymmenten kuluessa tämän perinteen osuus on valitettavasti vähentynyt, ja nykyisin kehitysmaiden kulttuureiden syvälinen tuntemus on ennemminkin pisteittäistä.

Kulttuuriin liittyvät kehityspoliittiset toimet voidaan pohjata entistä voimakkaammin tietoon kehitysmaiden kulttuurialojen tilasta sekä vallitsevista tarpeista ja olosuhteista, ja osa toimia voisi kohdistua itse tietopohjan muodostamiseen.

Ulkoasiainministeriöllä on käytössään useita kehitysyhteistyön instrumentteja, joita voidaan hyödyntää kehitysmaiden virastojen ja laitosten sekä muiden toimijoiden toiminnan kehittämiseksi. Näitä ovat esimerkiksi kahdenvälinen kehitysyhteistyö (mukaan lukien tuki kansainvälisen järjestön maatason hankkeelle), sektorituki, tuki kuntien kehitysyhteistyölle (paikallishallinnon toimijoille Afrikassa) ja CIMO:n North-South-South -liikkuvuusohjelma, joka on suunnattu korkeakouluille henkilövaihtoon sekä PYM. Instituutioiden välisen kehitysyhteistyön instrumentti (IKI) on väline, joka soveltuu näitä täydentäen rajalliseen määrään tilanteita.

Kulttuurin alueen kehitysyhteistyötä voidaan toteuttaa sekä kahdenvälisesti, monenkeskisesti että kansalaisjärjestöjen ja EU:n kautta ja usein tukeutuen jo olemassa oleviin rakenteisiin ja järjestöihin. Monenkeskinen ja kahdenvälinen yhteistyö voivat täydentää toisiaan.

Kulttuuripolitiikan alueen kehitysyhteistyön sisällöt voivat koskea mm.

- perinteiset kulttuuri-ilmaukset (TCE), folklore ja perinnetieto (TK) ja niiden turvaaminen epäreilulta taloudelliselta hyödyntämiseltä
- kulttuuriperinnön säilyttäminen, sekä aineellinen että aineeton
- kulttuurin ja kulttuurihistorian arkistointi ja järjestelmät sekä museotoimi
- tiedon saatavuus, kirjastosektori, kirjastot tietoyhteiskunnassa
- viestintäala, digitalisoituminen ja tietoyhteiskuntakehitys
- kustannustoiminta, julkaisutoiminta (musiikki, kirjallisuus, elokuva)
- audiovisuaalinen ala, elokuva ja television ohjelmasisällöt, tuotanto
- luovat toimialat ja luova talous, kulttuuriset sisällöt verkossa
- henkisen omaisuuden järjestelmän hyödyntäminen kehityksessä, tekijänoikeudet ja luova talous, kulttuurin, kulttuurituotteiden ja –palveluiden kaupan edellytykset
- organisaatiopohjan kehittäminen kulttuurin, taiteen, nuorisotyön ja liikunnan aloilla

Monenkeskisen yhteistyön platformit

UNESCO

Kulttuurista moninaisuutta koskevan sopimuksen tehokas toimeenpano ja hyödyntäminen. Sopimuksella on perustettu rahasto, jonka piiriin kuuluvat toimet tarkoituksena suojella ja edistää kulttuurista moninaisuutta.

Sopimus korostaa kansainvälisen yhteisvastuullisuuden ja yhteistyön periaatetta, etenkin suhteessa kehitysmaihin. Sopimuspuolet pyrkivät sisällyttämään kulttuurin kehityspolitiikkoihinsa kaikilla tasoilla (vrt. kehityspoliittisen johdonmukaisuuden velvoite) luodakseen siten suotuisat edellytykset kestäväälle kehitykselle ja kehittääkseen tässä yhteydessä kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemiseen ja edistämiseen liittyviä näkökohtia.

Sopimusosapuolena Suomi pyrkii tukemaan kestävään kehitykseen ja köyhyyden vähentämiseen tähtäävää yhteistyötä varsinkin kehitysmaiden erityistarpeet huomioon ottaen. Dynaamisen kulttuurisektorin syntymistä edistetään mm. vahvistamalla kehitysmaiden kulttuuriteollisuutta ja toimintaedellytyksiä, siirtämällä teknologiaa ja osaamista sekä tuemalla kehitysmaita taloudellisesti.

Luovat toimialat ovat sopimuksen ydinaluetta. Sopimuksella pyritään edistämään kulttuurituotteiden ja –palvelujen tuotantoa ja leviämistä, ml kauppaa, taiteilijoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden liikkuvuutta sekä toimialojen rakenteiden ja osaamisen vahvistamista. Sopimuksessa on määräyksiä yhteistyöstä kehityksen edistämiseksi ja suuri osa sopimuksen toteuttamista suuntautuu kehittyviin ja vähiten kehittyneisiin maihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja ulkoasiainministeriö pyrkivät muodostamaan yhteisen kannan Unescon kulttuuri-ilmaisujen suojelua ja moninaisuutta edistävän sopimuksen toimeenpanosta. Suomen panos Unescon kulttuurista moninaisuutta edistävän sopimuksen implementoinnissa voisi olla seuraava:

- Suomi panostaa Unescon sopimuksen täytäntöönpanoon osallistumalla sopimuksella perustettuun rahastoon tai erillistä Unescon talousarvion ulkopuolista instrumenttia käyttäen. Sopimuksen täytäntöönpanoon voitaisiin osallistua tekemällä päätös esimerkiksi kolmevuotisesta toimintakaudesta. Tämän jälkeen arvioitaisiin mahdolliset jatkotoimet.
- Valitaan panostuskohteiksi sellaisia toimia, joilla voidaan vahvistaa kulttuurin toimialojen kautta kohdemaiden taloutta. Mahdollinen Suomen tukema hanketoiminta voisi liittyä kulttuurituotteiden ja –palvelujen tuotannon ja levityksen taloudellisten edellytysten peruskartoituksessa tarvittavan metodologian luomiseen, pilotointiin ja käyttöönottoon.

WIPO

Maailman henkisen omaisuuden järjestelmä mahdollistaa köyhille maille vahvistaa maansa kykyä hyödyntää oman kulttuurin luovaa pääomaa ja siihen perustuvaa uutta taloutta. Lokakuussa 2007 hyväksyttiin kehitysagenda (Development Agenda), jonka puitteissa organisaatio pyrkii edistämään kehitysulottuvuutta sekä omassa että jäsenmaidensa toiminnassa. Agenda sisältää 45 suositusta, joiden täytäntöönpano on tällä hetkellä keskeinen osa WIPO:n työssä. Suomi voisi osaltaan osallistua täytäntöönpanoon esimerkiksi kumppanuus- ja yhteistyösopimuksella WIPO:n kanssa, joka koskisi luovia toimialoja, luovaa taloutta ja henkisen omaisuuden aluetta. Sopimuksen mukaisella rahoituksella toteutettaisiin Suomen voimavarojen ja asiantuntijapanoksen kannalta soveltuvia kehitysagendan osa-alueita.

Suomen aloitteesta WIPO on kehittänyt ja julkaissut tekijänoikeudellisten alojen taloutta koskevan tutkimusmenetelmän, jonka avulla on mahdollista tarkastella menetelmän kattamien luovien alojen kehitystä ja kansantaloudellista merkitystä. Vireillä on myös uuden metodologian kehitystyö tekijänoikeuden taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten arvioimiseksi luovilla toimialoilla. Näitä menetelmiä soveltamalla on mahdollista muodostaa tietopohjaa politiikalle, päätöksenteolle ja kehitystä tukeville toimille.

Suomen yhteistyöhanke WIPO:n kehitysagendan puitteissa voisi muotoutua seuraavaksi:

- Käynnistetään osana Suomen kehitysyhteistyötä kulttuurin ja kehityksen monenkeskinen, eettisesti kestävään kulttuurintuotantoon, luoviin toimialoihin ja henkisen omaisuuden järjestelmän toimivuuteen keskittyvä yhteistyöhanke, joka koskee kulttuuria ja tietoyhteiskuntaa globalisoituvassa maailmassa. Suomalaiset asiantuntijat osallistuvat toteutukseen.

Kahdenvälinen yhteistyö

Kahdenväliset hankkeet ovat keinovalikoimassa myös kulttuurin alalla. Hankkeiden tehokas ja tuloksellinen toimeenpano vaatii hyvää operationalisointia, perusteellista suunnittelua ja kunkin kehitysyhteistyöalueen yksityiskohtaista tarkastelua kulttuuripoliittisten tarpeiden osalta. Tässä yhteydessä tulisi myös tarkastella muiden Pohjoismaiden (sekä Euroopan Unionin, sen jäsenvaltioiden ja muidenkin maiden) toimintaa päällekkäisyyksien välttämiseksi, yhteistyöverkoston hyödyntämiseksi ja rakentamiseksi sekä synergiaetujen ja vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Ulkoasiainministeriön viestintä- ja kulttuuriosasto tukee kehitysyhteistyömäärärahoilla kulttuurialan yhteistyöverkostoja ja kehityskaatoimittajakoulutusta Suomen ja kehitysmaiden välillä.

Kulttuurihankkeiden tavoitteena on toteuttaa Suomen kehityspoliittisen ohjelman mukaisia tavoitteita kulttuurin keinoin. Hankkeiden toteuttajina ja aloitteentekijöinä voi olla kulttuurivaikuttajia tai -järjestöjä sekä paikallisia tai kansallisia kulttuurielimiä ja oppilaitoksia Suomessa ja kohdemaassa. Toimintamuodoiksi suositellaan esim. työpajoja, jotka koulutuksen ja oppimisen kautta kehittävät kehitysmaiden nuorten, naisten, vammaisten tai muiden valittujen kohderyhmien ammatillisia valmiuksia ja toimeentulomahdollisuuksia.

Kulttuuriin kohdentuvan tuen suuremmat yksiköt on mielekästä kanavoida kehitysmaiden omien instituutioiden kautta. Niiden rinnalla on tärkeää vahvistaa kehitysmaiden ja avunantajamaiden välisten kulttuurilaitosten ja kulttuuritoimijoiden yhteistyötä ja kumppanuuksia. On myös syytä kartoittaa onko kulttuuritoimialojen kehitysyhteistyössä kansainvälisesti huonosti katettuja osa-alueita.

Hallinnon kehittäminen ja yhteistyö

Tiedonkulku ja yhteydenpito

- Muodostetaan yhteydenpitomekanismi ulkoasiainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön välille kulttuurin ja kehityspolitiikan asioissa. Yhteydenpidolla voidaan jatkaa keskustelua sekä sovittaa yhteen ministeriöiden toimia ja resurssien käyttöä.
- Tiedonkulun, informaation ja yhteydenpidon takaamiseksi voidaan kutsua aika ajoin koolle foorumi, jolla alan toimijat ja asiantuntijat kohtaavat säännöllisin väliajoin.

Pohjoismainen yhteistyö

- Tarvetta pohjoismaiseen yhteistyöhön ja koordinaatioon on olemassa.
- Vastuuministeriöiden ja -viranomaisten edustajat voivat kokoontua yhteydenpitoon. Suomi voisi harkita ensimmäisen kokouksen koollekutsumista.
- Pyritään liittämään toiminta osaksi Pohjoismaiden ministerineuvoston globalisaatio-prosessia.

OPETUSMINISTERIÖ
ULKOASIAINMINISTERIÖ

10.8.2007

Yhteistyömuistio: Kulttuuri ja kehitys - Epävirallisen työryhmän perustaminen

Tausta

Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön virkamiesjohdon välillä aikaisemmin sovittulla tavalla järjestettiin kesällä 2006 ministeriöiden yhteistyökokous. Kokouksen pääteemana oli kulttuurin aseman tarkastelu kehitysyhteistyössä ja -politiikassa.

Pohjana keskustelulle toimi mm. aiheesta laadittu selvitys ”Kulttuuripolitiikka ja kehitysyhteistyö. Katsaus kulttuurin ja kulttuuritoimialojen asemaan kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä.” Kokouksessa keskusteltiin monipuolisesti kulttuurin asemasta ja kehitysyhteistyöstä. Todettiin, että selvitystä on syytä täydentää ja toiminnallisia ehdotuksia suunnitella ja muotoilla yhteistyössä. Tavoitteena on kulttuuria ja kehityspolitiikkaa koskevien linjausten aikaansaaminen vuoden 2007 loppuun mennessä.

Kokouksessa sovittiin, että aiheen ja yhteistyön suunnittelua varten perustetaan yhteinen epävirallinen työryhmä.

Ministeriöiden välisen yhteistyön seuraava askel otettiin järjestämällä toukokuussa 2007 ”Reilu kulttuuri –kestävän kehityksen kulttuuri” -seminaari osana Suomen pohjoismaista puheenjohtajuuskautta.

Työryhmän tehtävät

Työryhmän tehtävänä on

- 1 muodostaa näkemys ja tavoitteet kulttuurin asemasta ja mahdollisuuksista kehitysyhteistyössä ja -politiikassa; muodostaa tarkoituksenmukaiset yhteiset rajaukset, painotukset ja erityiset kehittämiskohteet sekä näin myötävaikuttaa uuden Kehityspoliittisen ohjelman suosituksiin;
- 2 paneutua kulttuurinäkökohtien vaikutusten arviointiin kehityshankkeiden yhteydessä ja toimintamuotoja kehitettäessä; tämä sisältää kulttuurisen pääoman lähtötilanteen kartoituksen ja hyödyntämisen;
- 3 muodostaa suunnitelma siitä, miten Suomen kulttuurisektorin vahvuudet ja valmiudet hyödynnetään kehityspolitiikassa; kulttuuriperintöön liittyvä asiantuntemus; kirjastosektori; viestintäala; luovat toimialat; henkisen omaisuuden järjestelmä; tietoyhteiskunta; tutkimus; kulttuurien välinen vuorovaikutus osana julkisuusdiplomatiaa;

- 4 edistää hallinnonalojen ja ministeriöiden yhteistyötä vaikuttavan kehityspolitiikan varmistamiseksi; tehdä ehdotuksia yhteistyön ja rakenteiden kehittämiseksi, järjestää keskustelutilaisuuksia;
- 5 tarkastella Euroopan unionin kehityspolitiikkaa ja -panostusta kulttuurin näkökulmasta ja käsitellä Suomen painotuksia kansainvälisissä järjestöissä, erityisesti Unescossa. Työssä huomioidaan UNESCO:n kulttuurista moninaisuutta edistävän sopimuksen toimeenpano sekä EU:n kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuosi 2008.

Työssä otetaan huomioon aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön merkitys kulttuuri-identiteetin ja sosiaalisen koheesion kannalta, kulttuuriyrittäjyys osana kehitystä, kulttuurin merkitys taloudellisten ja sosiaalisten innovaatioiden edistäjänä sekä kulttuuritilastoinnin merkitys.

Huomion kohteena ovat suomalaisten toimijoiden asema ja mahdollisuudet, instituutioiden ja viranomaisten välinen yhteistyö sekä kansalaisjärjestöjen kasvava rooli. Myös Suomen oma monikulttuuristuminen, vähemmistökysemykset ja maahanmuuttajien sekä alkuperäiskansojen asema nousevat työssä esiin.

Työryhmä työskentelee ja tuottaa tietoa joustavasti ja prosessinomaisesti.

Työryhmän kokoonpano

Opetusministeriö:

Neuvotteleva virkamies Hannele Koivunen, TKY
Johtaja Jukka Liedes, VKY
Neuvotteleva virkamies Kimmo Aulake, KVY
Kv. asiain johtaja Jaana Palojärvi, KAS
Liikunta- ja nuorisoyksiköt

Ulkoasiainministeriö:

Yksikön päällikkö Pertti Anttinen, KEO-12
Ulkoasiainneuvos Anja-Riitta Ketokoski-Rexed, KEO-12
Ulkoasiainsihteri Marja Rosvall, GLO-51
Yksikön päällikkö Timo Heino, VKO-21
Alueosastot (mm. Afrikan ja Lähi-idän osasto sekä Aasian ja Amerikan osasto)
Kehityspoliittisen osaston kansalaisjärjestöyksikkö

Työryhmän kokoonpano pidetään joustavana ja siihen kutsutaan osallistumaan kulloinkin käsiteltävien kysymysten mukaan tarvittaessa muita ministeriöiden edustajia sekä erityisasiantuntijoita. Työryhmän työhön osallistuvat yksiköt huolehtivat työryhmän sihteeristötehtävien järjestämisestä sekä työstä aiheutuvista kustannuksista.

Työryhmän määräaika

Työryhmä laatii työstään raportin vuoden 2007 loppuun mennessä.

Liite Kulttuuri ja kehitys - taustamuistio

Kulttuuri ja kehitys

Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön epävirallisen työryhmän perustaminen

Kulttuuritoimialat ja kehityspolitiikka

Kulttuurin rooli kehityksessä ja kehitysyhteistyössä on ajankohtaisempi aihe kuin koskaan. Globalisaatio luo ennennäkemättömiä edellytyksiä kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen vahvistamiselle, mutta merkitsee myös haastetta kulttuuriselle moninaisuudelle, etenkin rikkaiden ja köyhien maiden välillä. Unescon kulttuurista monimuotoisuutta koskeva sopimus koskee juuri tätä prosessia.

Kulttuuritoimialoihin liittyvän kehitysyhteistyön tarkoituksena on vahvistaa yhteistyömaiden kulttuurisektoria, edistää aktiivista yhteiskunnallista osallistumista sekä myös taloudellista kehitystä. Tällä työllä on selkeät yhtymäkohtansa myös ihmisoikeuksien edistämiseen, kulttuurienvälisen ymmärryksen lisäämiseen sekä hyvään hallintoon. Kulttuurinen vapaus ja moninaisuus ovat myös itsenäisiä kehitystavoitteita.

Viime vuosien aikana muissa pohjoismaissa kulttuuri on noussut yhä vahvemmaksi osaksi kehitysyhteistyötä, mutta hyviä esimerkkejä löytyy myös Suomesta. Käytännön esimerkkejä toiminnasta ovat kulttuurialan koulutus, kulttuurituotannon edistäminen, ammattilaisten verkostoituminen sekä yhteistyö pohjoisen ja etelän ammattilaisten ja organisaatioiden välillä.

Reilu kulttuuri-kestävän kehityksen kulttuuri –seminaari

Toukokuun lopulla Opetusministeriön, Ulkoasiainministeriön sekä Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen yhteistyössä järjestämä ”Reilu kulttuuri – kestävän kehityksen kulttuuri” –seminaari keräsi yhteen lähes 200 kehitysyhteistyön ja kulttuurialojen toimijaa ja virkamiestä Pohjoismaista sekä Afrikasta.

Norjan, Ruotsin ja Tanskan panostukset kulttuurialan yhteistyöhön ovat huomattavia ja mailla on myös uudet politiikkalinjaukset kulttuurista ja kehityksestä. Tämä on tärkeää, koska se korostaa kulttuurin merkitystä, vaikka itse strategiat ja toimenpiteet pitäisivätkin sisällään paljon erilaisia asioita. Kulttuurikysymysten roolin vahvistamiseksi Suomen kehityspolitiikassa olisi ensiarvoisen tärkeää sisällyttää aihealue uuteen kehityspoliittiseen ohjelmaan.

Seminaarissa käydyin keskustelun mukaan kulttuuriin kohdentuvan tuen suuremmat yksiköt olisi mielekästä kanavoida kehitysmaiden omien instituutioiden kautta. Niiden rinnalla on tärkeää vahvistaa kehitysmaiden ja avunantajamaiden välisten kulttuurilaitosten ja kulttuuritoimijoiden yhteistyötä ja kumppanuuksia.

Tässä yhteistyössä voisi olla myös kasvava rooli pohjoismaiselle yhteistyölle, mahdollisille yhteisille toimille ja tätä jo tehdäänkin jonkin verran. Tahto tiiviimpään yhteistyöhön Pohjoismaiden kesken on selvä, samoin tarve vaihtaa tietoa ja koordinoita toimintoja. Mahdollisuuksia yhteistyöhön on paljon, sillä pohjoismaat toimivat usein samoissa kehitysmaissa.

Unescon kulttuurista moninaisuutta edistävän sopimuksen hyödyntäminen

Unescon kulttuurista moninaisuutta edistävällä sopimuksella on tärkeä rooli tässä työssä. Sopimus korostaa kansainvälisen yhteisvastuullisuuden ja yhteistyön periaatetta, etenkin suhteessa kehitysmaihin. Sopimuspuolet pyrkivät sisällyttämään kulttuurin kehityspoliittikkoihinsa kaikilla tasoilla luodakseen siten suotuisat edellytykset kestäväälle kehitykselle ja kehittäkseen tässä yhteydessä kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemiseen ja edistämiseen liittyviä näkökohtia.

Sopimuspuolet pyrkivät tukemaan kestäväan kehitykseen ja köyhyyden vähentämiseen tähtäävää yhteistyötä varsinkin kehitysmaiden erityistarpeet huomioon ottaen edistäkseen dynaamisen kulttuurisektorin syntymistä mm. vahvistamalla kehitysmaiden kulttuuriteollisuutta ja toimintaedellytyksiä, siirtämällä teknologiaa ja osaamista sekä tukemalla kehitysmaita taloudellisesti. Tähän liittyy myös perustettava kulttuurista moninaisuutta edistävä kansainvälinen rahasto.

OPM-UM -työryhmän perustaminen

Kulttuurin ja sen toimialojen aseman edistämiseksi kehitysyhteistyössä ja politiikassa perustetaan elokuussa 2007 opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoasiainministeriön yhteinen epävirallinen työryhmä. Työryhmän tehtävänä on mm. muodostaa näkemys ja tavoitteet kulttuurin asemasta ja mahdollisuuksista kehitysyhteistyössä sekä näin myötävaikuttaa uuden Kehityspoliittisen ohjelman linjauksiin; paneutua kulttuurinäkökohtien vaikutusten arviointiin kehityshankkeiden yhteydessä ja toimintamuotoja kehitettäessä; muodostaa suunnitelma siitä, miten Suomen kulttuurisektorin vahvuudet ja valmiudet hyödynnetään kehityspoliitikassa sekä edistää hallinnonalojen ja ministeriöiden yhteistyötä vaikuttavan kehityspoliitiikan varmistamiseksi. Tavoitteena on kulttuuria ja kehityspoliittikkaa koskevien linjausten aikaansaaminen vuoden 2007 loppuun mennessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-485-928-8 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)